

HADİS İLMİNE

GİRİŞ-2

Bismillahirrahmanirrahim.

Elhamdülillahi Rabb'il âlemin. Ve sallallahu ve selleme ala seyyidina Muhammed ve ala alihi ve sahbihi ecmaîn.

Hadisi şeriflerle dirilmek için hadisleri hadis okuma usulünü konuşmayı düşünüyoruz. Elhamdülillah, bu yolda olmayı cihad kabul ediyoruz. Elhamdülillah, böyle bir şeyi Rabb'imiz bize nasip ettiği için bunu büyük bir nimet görüp hamd ediyoruz. Fakat şüphesiz marangozluğun kendine mahsus bir kuralları olduğu gibi, terziliğin kendine mahsus kuralları olduğu gibi hadis öğrenmenin de öncelikle dikkat edilmesi gereken kendine mahsus kuralları vardır. Usulü hadis de bu kuralları öğreten ilmin adıdır. İnşallah ayrıntılarına gireceğiz. Ama özellikle hadis öğrenecek bir talebenin, hadis meraklısı bir Müslüman'ın ve genelde Şeriat İlimlerinden birisine merakı olan bir Müslüman'ın dikkat etmesi gereken temel ilmi kurallar, ders çalışırken, ders izlerken izlenecek prensipler, vazgeçilmeyecek, taviz verilmeyecek ilkeler söz edebiliriz.

Bunların değerli kardeşlerim, en önemlisi özellikle ilk hadis neslinden, o dönemin âlimlerinden itibaren biyografilerini izlediğimiz âlimlerde gördüğümüz ve bize de uyarlandığında inşaallah bereketli olacağını umduğumuz kuralları söz ediyorum.

Bir kere hadis ilmi bir süreklilik ister. Cuma vaazında veya Cuma hutbesinde vaizin anlattığı bir hadisi şerif ders olarak dinlenir ama o hadis ilmi kazandırmaz insana. Hadis bir kompleks olarak, bütüncül bakışla ele alınmalı. Dinlemesinden uygulamasına, ondan fıkıh hükmü çıkarılmasına kadar hadisin bir bütün şeklinde ele alınması lazım. Sadece Cuma günleri veya Perşembe akşamları Riyazü's-Salihin'den üç-beş hadis okumakla insan hadis âlimi olmaz. Hadisten bir şeyler öğrenir, hadis öğrenmek başka. Bunun için bakarken hadis öğrenmeye bir kompleks gözüyle bütün olarak bakmaya çalışmak gerekiyor.

İkinci olarak da yine camide imam efendinin okuduğu hadisi dinlemekle talebenin hadis okuması arasındaki farkı anlamamız için söylememiz lazım: Bir talebenin dinlediği dersi çalışması, en az üçe katlamalıdır.

Eski âlimlerden Hatıb Bağdadi 'El Camiu'l Ahlak Er Ravi' kitabı var. Kitabı getireceğim. Burada beraber görüp lezzet alacağız kitaptan inşaallah. Kitapları tanıtırken göreceğiz. Orada muhteşem örnekler veriyor. Şu büyük büyük muhaddisler var ya işte Buhariler filan onların nasıl yetiştiklerine dair çok güzel örnekler var. 'Camiu Beyani'l İlm' isimli İbni Abdü'l Berr'in yine muhaddislerin temel mantık anlatan kitaplarından biridir. Orada güzel örnekler var. Örneklerin ayrıntılarına girip çoğaltmayayım ama çok canibi dikkat şeyler. Mesela; büyük hadislerden bir tanesini zikrediyor: Ders dinliyor hocasından bunu şimdiki gibi mp3e filan kaydedemiyor tabii. Hocasını dinliyor, not tutuyor. Gidiyor, çalışıyor çalışıyor yahu bunları yarın hocasına okuyacak ama "ne yapabilirim" diyor. Boş bir adam da bulamıyor. Bir meczup Bağdat'ta buluyor. "Gel gel" diyor, ona bir harçlık veriyor. "Beni dinleyeceksin" diyor. O da para aldığı için onu dinliyor. O günkü dersi ona tekrar ediyor. Gidiyor mahallede bir hizmetçi buluyor: "sana bir şeyler anlatacağım, dinlesene" diyor. Kadıncağız da işte cariye –hizmetçi- neyse: "anlat" diyor. Okuyor, okuyor, okuyor. قال رسول الله sallallahu aleyhi ve sellem anlatıyor anlatıyor. "Ne diyeceksin bana" diyor. "Dersimi tekrar ettim" diyor. Yani karşısında canlı biri bulup ona boşalmak istiyor. Hocasının önünde egzersiz yapmış biri olarak çıkacak çünkü.

Hadis ilmi ciddi bir şekilde egzersiz isteyen bir ilimdir. Fıkıh böyle değildir mesela. Fıkıh okunur, üzerinde mütalaa yapılır. Tekrar mütalaa edip not tuttun mu fıkıh kalır. Hadis ise çok yoğun ezber istediği için ve çok isim benzerliği beraberinde bulunduğu için Matematik gibidir. Sürekli formül çözmek ister. Yani üç, beş, on, yirmi... Çok enteresan İmam Şafi'nin 'Er Risale' isimli kitabı vardır. Usulü fıkıhla ilgilidir. Ama tabii o dönemdeki usulü fıkıh bir miktar hadis ilmini de ihtiva ediyor. Muhaddislerden biri kendisini talebeliğe, hocalığa alıştırmak için elli defa o kitabı ders olarak okuttuğunu söylüyor. Şu anda dört yüz sayfalık bir kitaptır. Elli defa ders olarak okutmuş onu. Bulmuş bir talebe: "sana bunu anlatayım" demiş. Bulmuş, anlatmış. Talebelerine anlatmış. Hadis okuyacak birisi hem usulü hadiste hem hadisi şerifin kendisine geçildiğinde çok tekrar edecek. Bu tekrar ne kadar kalabalıkta olursa o kadar yararı artar. Yalnızlaştıkça yani tek çalıştığında da kalıcılığı azalır.

Üçüncü olarak da: sürekli ezber dağarcığı büyümeli hadisle meşgul olanın. Yani filanca dersi yaptıktan iki gün sonra bildiği hadis sayısı yüzde üç artmalı. Sürekli dağarcığa yapılan ilave yani ezberlenen hadis oranını arttırma gerisine de takviyedir. Şöyle değil yüz hadis biliyorum. Beş tane daha ezberlersem yüz beş olacağı için reçelin kavanoza sığmayacağı gibi değil. İnsan beyni öyle değil. İlave beş yapınca arkası güçleniyor. On beş daha ezberledin mi geridekiler daha güçleniyor. Bir de Efendimiz aleyhisselamın şüphesiz bir mucizesi de var ortada, bir bereket de var.

Ahmed bin Hanbel'i Zehebi naklediyor: Ahmed bin Hanbel kendisine kadar rivayet edilen bütün hadisler, ashabi kiramın fetvaları, ashabi kiramın hayatları, kimin kimden bunları duyduğuna dair toplam bir milyon civarında hadis biliyormuş. Zehebi diyor ki rahmetullahi aleyh: -Zehebi yedinci asrın adamı, bizden yedi yüz sene önce yaşamış.- "Bizim elimizde" diyor "onun onda biri kadar hadis yok" diyor. "Ama Ahmed bin Hanbel'in bu kadar bildiği doğru diyor. Ben talebelerinin talebelerini gördüm" diyor. "Fakat Ahmed bin Hanbel hem Resûlullah dedi ki diye denen hadisleri biliyor. Hem de Ömer filan yere geldi dediğinde Ömer'e ait üç-dört bin sözü de biliyor. Ali'nin beş-altı bin sözünü daha biliyor. Böyle toplam olarak bir milyon civarında hadis biliyor." Bu biz zannediyoruz ki elli binden sonra kafası sulanır adamın herhalde. Elli binden sonra zihni açılıyormuş insanın. Yani kullandıkça büyüyen bir beynimiz var bizim elhamdülillah. Hele bir de buna Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mucizevi bir desteği, duası olunca hiçbir şekilde de bir zorluk da olmamış oluyor.

Hadis hafızı olacak, hadis âlimi olacak, hadis meraklısı olduğunu iddia edecek birisi ezberden korkmayacak. Horasanlı bir zatın hatırası çok dikkatimi çekmişti. Diyor ki: "Ben" diyor "her ezberlediğim hadisi dört yüz doksan defa okudum" diyor. Bu rakamı merak ettim. Dört yüz doksan defa niye okumuş? Çünkü bulunduğu medresenin işte filan revaklar var ya bu Osmanlı külliyelerinde "onun işte şu kadar odası vardı" diyor. "Her odanın üst katına" diyor "işte şu kadar basamakla çıkılıyordu" diyor. "Her hadisi her basamakta okuyacağım diye yemin etmişim" diyor. "Bir kere de öyle başlayınca sonra gerek kalmadı ama hepsini yeminime de uydum" diyor. Dört yüz doksan defa her hadisi okumuş. Alıyor hocasından dersini o gün, not tutuyor. Birinci basamakta onu okuyor. İkinci basamakta bir daha okuyor. Üçüncü de bir daha okuyor böylece de zihnini robotlaştırmış: "dört yüz doksan defa her hadisi okudum" diyor. Bu insanın çatlaması lazımdı bizim hesabımıza göre çatlama yerine şeytan çatlamış ve onun kafası ilim deposu olmuş elhamdülillah.

Hadisle meşgul olan hafız gibi değildir. Hafız, aşağı yukarı iki ayda hafızlık yapan insan var. Benim tanıdığım şu anda ilahiyat fakültesinde öğretim üyesi olan bir arkadaş var altmış günde hafız oldu hem de kuvvetli hafızdır. Sonra Buhari'yi de ezberledi. Hafızlık kolaydır. Çünkü hafızlıkta birbirine benzer üç yüz tane ayet yoktur. Ama yüz hadis ezberlesen birbirine benzer bin isim ezberlemen

gerekiyor. Hadis her zaman daha zordur. Dolayısıyla hafızlık Kur'an açısından bakıldığında üç yükü getiriyorsa hadis hafızlığında yüz yük getiriyordur. Hafızlık hadisle başladığında Kur'an hafızlığı su gibi gider o arada. O onun çerezi gibi olur. Beyin yorulmaz ondan. Gerçi Kur'an hafızının da bir miktar zihni zaten bu işlere yatmış olduğu için onun da hadis hafızı olması, hadis ezberlemesi kolaydır.

Herhalükarda hadis ile meşguliyet ezber demektir. İsim ezberleyeceksin. Mesela; Buhari'nin filan talebesi, filan hocası, filan arkadaşı diye bileceksin. Doğum ve ölüm tarihlerini bilmek zorundasın. Hadisin zayıfını sahihini ayırt edebilmen için. Hadis ile meşgul olan ezberlemekten korkmayacak. Dört yüz doksan defa olmasa bile dört yüz yetmiş defa okuyacak her hadisi. Bu bahsettiğim insan sıradan hadis talebesi filan değil. Koca bir âlim değil.

Tabii akla hemen bir soru geliyor: Vakit nasıl bulunacak? İşte dananın kuyruğu o zaman kopuyor zaten. Hadise ayırdığın vakit kadar. İnşallah Camiu Beyani'l İlm'den, Hatıb Bağdadi'den ve İbnü'l Cevzi'den örnekler vereceğim arkadaşlar. Öncekilerin zekâ oranları bizden asla bir milim fazla değilmiş. Çünkü İbnü'l Cevzi örnek veriyor: Mesela; diyor ki: "biz dersten çıkardık" filanca isim veriyor "filanca yüz defa o dersi çalışırdı" diyor. "Bir kitabı iki yüz defa okuyan arkadaş biliyorum" diyor. Öbür gün derse gelebilmek için. İki yüz defa okuduktan sonra anlıyor. Böyle süper zeki insanlar olmadıkları kanaatindeyim. Tek tük İmam Buhari gibi olağanüstü, İmam Şafii mesela normal bir insan değil Allahu âlem ya. Melek mi karışmıştır genine, bir şey var onda ama büyük kitle olarak eski âlimler, muhaddisler zamanı çok iyi kullanan insanlar. Olağanüstü zekâları yok, olağanüstü titizlikleri var.

Burada arkadaşlar ezber kelimesini son bir cümle daha söyleyeyim. Tebeu't tabiin neslinden olan bir zatın sözünü naklediyorum. Çok hoş. Diyor ki: "Seninle tuvalete gelmeyen ilim senin değildir." Diyor. "Seninle tuvalete gelmeyen senin değildir" diyor. Hadis ilmini de kast ediyor ama biz genele yorumluyoruz bunu. Şimdi tabi ilim talebesi olarak sizler ne demek istediğini anlıyorsunuzdur. Çünkü senin defterinde ayet, hadis yazıyorsa bunu tuvalete götüremezsin. Tuvalette onu dışarıda bırakacaksın. Beynindeki bilgileri dışarıda bırakmadan tuvalete gidiyorsun. Yani "ezberlemediğin şey senin değildir" diyor. "Hangi ilimle tuvalete gidebiliyorsan o ilim senin ilmindir" diyor. Bu da ezberin önemi!

Kardeşler;

Hadis ilmine dalabilmek için farklı ve muhakkak takip etmemiz gereken yöntemlerden birisi de: hadis talebesi, hadis öğrenen, soru makinesi gibi olacak. Çok soracaksın. Hatta bana hocalarımın tavsiyesiydi. Ben de size tavsiye edeyim. Talebenin iki defteri olur. Bir; soracağı soruların defteri olur. İki; hocasından dinlediği şeylerin defteri olur. Ve pek çok âlimin sormak için yazdığı sorular zamanla görülmüş ki yazdığı kitaptan daha değerli. Çünkü takıldığı şeyler kitaplarda bulunmayan şeyler olduğu için madenler onlar aslında. Ama üç ders sonra "hocama soracağım" diye not aldığı şey bakıyor ki hocası onu izah ediyor sormaya gerek kalmıyor. Beyninizin yorulduğunu beyninizin sorularıyla anlayabilirsiniz. Eğer soru sormuyorsanız, soru ihtiyacı hissetmiyorsa beyniniz siz o dersi anlamadınız demektir. Tekrar dinleyin, tekrar çalışın.

Usulü fıkıh hocamız vardı Salih Şelebi diye bir adam Allah rahmet eylesin yaşıyorsa da ölüyorsa da. Mısırlı çok değerli bir zattı. Usulü fıkıhın temel mantığını ben o zattan anlamıştım. Muvafakat'ı da ondan okumuştum. Yüz yirmi dakika ders anlatıyor. Blok derse gelmiş. Şimdi usulü fıkıh da çok zor. Fizik gibi, geometri gibi bir ders. Şimdi yüz yirmi dakika olunca biraz esnemeler başlıyor yani çabuk çıksın diye hemen. Talebe merak ediyor hoca ne zaman çıkacak. Seviyor olsan bile o dersi bir zaman sonra

insan bunlabiliyor dersten. Dersi bitiriyor saati geldi, çıkacak. Gençler sorunuz var mı? Derdi. Şimdi soru sorsan on dakika daha duracak, “yok yok, çok iyi anladık dersi” gibi bir hava yapınca “ooo sizin suyunuzu bulandıramamışım” der, “bu dersi bir daha anlatayım” der öbür ders gelip bir daha anlatırdı. Yani bulanacak su ki bulanık suda balık avlayabilesin. Su hâlâ duruk sen üstünden hâlâ yüzeysel geçmişsin. Bu ders demek ki hakikaten Allah ona rahmetler etsin çok hoşuma giderdi bu taktiği. Sonra bir daha anlatınca, anladık zannettiğimiz meğer yeni yeni anlaşılıyormuş. Yani inmemiş aşağılara kadar, yüzeysel kalmış anlattığı şeyler. Bu sebeple hadis talebesi çok sormalı ama bu soru edep kılığı nedeni oluşturmamalı şüphesiz. Yani madem sorunca âlim olunuyormuş “bil bakalım dün ben ne yedim” diye hocaya sorulmaz herhalde. Ya da senin cahilliğini ve derste biraz önce uyduğunu anlatan soruyu da sorma! Yani hoca zaten şimdi sana anlattığı şey bu sorduğun soruydu. Sen sorarak demin uyduğunu ya da cep telefonu ile o arada oynadığını ispat etmiş oldun. Yani mantıklı şeyler sorun. Bunun için hocalarımızın bize tavsiyesi talebe önce muadili ile tartışır soracağı soruyu. Net cevaplar alırsa belli ki o kısır kalmış orada. Arkadaşları da hakikaten biz de bunu anlayamadık diye ona izah ederlerse bu mesele hocaya intikal etmeli.

Her şeyi hocaya sorarsan hoca cevap verir. Ama bir zaman sonra seni onun dersini takip etme kudretinde görmemeye başlar. Seni gözünden düşürür. “Oğlum, sen filanca dersi oku, gel” der. Bu da bir talebe için kayıp tabi. Zaten hele bu zamanda kimsenin elli tane hocanın arasından hoca seçme imkânı yok. Bir hoca ya buldun ya bulmadın “sen oğlum, arka sıralarda otur; bu hafız öne geçsin” der yani seni görmesin gözüm demek ister. Çünkü hocanın da bir arz-talebe ihtiyacı var. Arz ettiği şeyi algılayan birine ihtiyacı var.

Arkadaşlar çok enteresan. Bir konferans verirken karşıma çıkan sorunlardan biridir. Bazı böyle lokanta gibi mesela bir yurtların lokantaları gibi bir yerlerde konuşturuyorlar beni. Her yer duvar tabi, her yer duvar. Orada konuşmak kadar zor bir şey yok. Çarpıyor söz duvara güm diye kulağına vuruyor. Böyle bir deneyin. Mesela; mutfakta gerçi bizim mutfaklarımız mobilya salonu da başka neresi olabilir? Boş bir duvar yani halısız bir yerde halısı olmayan, her yeri beton olan yeni bir ev mesela. Hani bazen evleri böyle badana yapmak için halısını filan topluyorlar ya kadınlar o zaman o odada bir konuşun. “Ben geldim” de, bak nasıl “ben geldim” diye birisi vuruyor sana sesi. Hoca talebesini beton gibi gördü mü karşısında şevki kırılıyor.

Allah selamet versin. Ahmet Davutoğlu rahmetullahi aleyh Sahihi Müslim’in şerhini yeni yazmıştı. İbni Abidin’i tercüme ediyordu. Hocalarımızdan biri o da Gaziosmanpaşa’da o zaman oturuyordu. Beni her hafta ona götürürdü. Allah ondan razı olsun. Her hafta hem onun tercümelerine filan bakar hem işte nasibimiz elhamdülillah, feyiz bereket gördük. Defalarca gittik. Sonunda ben izin aldım. Benim bir Riyazü’s-Salihin ekibim vardı. Lisede okurken onlarla Riyazü’s-Salihin ezberliyorduk. O ekibimin gelmesi için izin istedim. “Bu oda kadar gelebilirsiniz” dedi. Oda dediği bir küçük sedir var. Ayakta zor duruyorsun. Öyle gariban bir evi vardı. Neyse dört-beş kişi gittik. Ben onları en önde soktum. Arkada duruyorum. Bir iki hafta sonra dedi ki: “Nureddin! Hafız oğlum, sen öne otur” dedi. “Sen hafızsın” dedi “hafızsın”. Beni öne oturttu. Sonra beni oraya götüren hocam dedi ki: “Yahu Nureddin öbürleri hiçbir şey anlamıyor” dedi. “Hoca rahatsız oldu ondan” dedi. Meğer duvara çarpıyor adamcağız. Allah rahmet eylesin. Yani ben sünger değildim. Ama o kadar da sert değilmişim demek ki. En azından kalas kadar bir şeydik herhalde. Beton değilmişim.

Talebenin sorusu arkadaşlar çok önemli. Bu arada sormayayım, rezilliğim ortaya çıkar diyen de batıyor. İki de bir parmağını kaldırıp: “Merhaba! Bu sabah ben ne yedim kahvaltıda” diyen de rezil

oluyor. Samimi olmak lazım. Doğal bir şekilde her anlamadığını sor. Ama sormuş olmak için ya da gündemi doldurmak için sorduğun zaman bir bereketsizlik olur herhalde bundan.

Herhalükarda hadis ilmi ancak soruyla aydınlanabilecek Matematik ilmi gibidir. Sormayan müphem şeylerle dolu bir kafayla yaşar. Onu bir daha da dolduramaz. Çünkü her geldiğinde hoca yeni şeyler yükleyecek yeni, yeni, yeni. Sen hâlâ alttaki dosyaları bitirememişsin. Üstteki derken on, on beş ders sonra bağın kopar. Misafir olarak oturursun. Elbette soru bölümünde bunu ilave etmemiz lazım. Dersin ortasında mesela; hoca işte hadisin ortalarına kadar geldi, şerh ediyor. Sen daha en baştan bir şeye tıkanıyorsun. Ya da geçen haftaki hadise tıkanmıştın sen. Parmak kaldırıyorsun. Ee otuz kişi o dersi dinliyor bir kişi sen, özel soru sordun, yirmi dokuzunun iletişimini kopardın. Bu, bir kul hakkıdır. Ciddi bir kul hakkıdır hem de. Çünkü hadis bereketli bir şey. Talebe kendisini oooo verip gidiyor. İlim dünyasında vermiş kendisini.

Zehebi'den müthiş bir hatıra nakledeyim: Bir zat -tabiinden -oğlu diyor ki: "Bir gün babam akşam derse girdi diyor. Hadis çalışıyor." Oğlu bakın dikkat edin. Evli barklı babası demek ki altmış yetmiş yaşında adam, hadis çalışmaya girmiş. "Sabah namazına çıkmadı" diyor. "Rahatsız mı babam diye öğle vakti öğle namazı vaktinde merak ettim, açtım kapıyı girdim, is olmuş her taraf" diyor. "Ve hâlâ mumu yanıyor." Akşam yakmış derse girmiş, akşam. Arkadaşlar, dikkat edin! Akşamla sabah arasında kaç saat var. Öğle olmuş bir de. Mum yanıyor oda sisi olmuş. Çırası mumun mu neyi yanıyor? "Baba!" demiş. "Öğle oldu, sen bu mumu yaktın, israf ediyorsun" demiş. Babası dönmüş: "Oğlum! Sen ne yapıyorsun? Resûlullah ile bağımı kopardın" demiş. Meğer sabah namazı olmuş adamın haberi yok, dalmış hadis okuyor öyle. Yani hadis ilmi bereketli bir ilim.

Abdullah ibni Mübarek naklediyor -tabiinden biliyorsunuz-. O da evinde çok oturuyormuş. Zaten cihad eden biri değil. Evine geldiğinde demişler ki: "Bir âlim olarak çok evde oturuyorsun." Kadınlarla baş başa mı geçiriyorsun bu vakti der gibi demişler. Sonra: "yani bunalmıyorsun evde" demişler. Demiş ki: "Bir insan Ebu Bekir ile otururken bunalır mı?" Demiş. "Enes bin Malik'le oturan bunalmaz ki" demiş. Yani hadis çalışıyorum evde diyor. Demek ki hadis böyle bir lezzet.

Otuz kişi ders dinliyorsun, sen o arada geç kalmışsın. O derse gelmemişsin. Arkadaşlarınla da kaçırдыңın dersi telafi etmemişsin. Dersin ortasında ulu orta böyle, damdan düşer gibi soru soruyorsun. Zaten insanlar zoraki toplamışlardı kendilerini. Hoca sana dönüp cevap veriyor. Ya da vermese bile sen elektrik kestini zaten, iletişimi kestini. Bu, bir kul hakkıdır. İnsanlar bir daha yirmi dakika sonra ya toplanacaklar ya da o ders bitecek o arada. Bu sefer soruya çok hassas bir cerrahi müdahale gibi bakmak lazım. Müdahale etmesen her taraf mikrop olacak. Cahilliğin büyüyecek. Müdahale etsen kangren de yapabilirsin. Bir soru kültürü, soru terbiyesi olması çok yararlı.

Arkadaşlar;

Hadis ilmiyle meşgul olmak: çok okumak ve yazmak demektir. Okumak ve yazmak. Yani hadis âlimi olup da günde bizim ölçülerimize göre böyle yüz-iki yüz sayfa okuyan yoktur arkadaşlar. Taberi rahmetullahi aleyh, Taberani değil. Taberani daha sonraki bir âlimdir. Taberi, meşhur tefsir kitabı olan aslı hadis âlimidir. Tefsir de zaten hadisle doludur. Tarihi de var, tefsiri de var. Tefsiri otuz cilttir. Tarihi de ona yakındır. Vefatına yakın zamanlarda talebelerinden biriyle bir konuşma geçiyor arasında: "İşte ne kadar okuyorsun filan da" o da: "üç yüz sayfa ancak okuyorum günde" filan gibi böyle yani riya yapmadan söylemeye çalışıyor. Elini başına almış. *إنا لله وإنا إليه راجعون* "Ne günlere geldik yahu" demiş: "hiç okumadan insanlar yaşıyor" demiş.

Arkadaşlar;

Üç yüz sayfa mastır tezi yazıyor insanlar şimdi, doktora tezi yazıyorlar beş senede. Adamlar o günden demek ki ne büyük şeyler anlamışlar. Talebe arkadaşlar, hadis talebesi bir gözüyle okuyacak öbür gözüyle de yazdığını takip edecek yani çift el, çift göz yetmez; dört el, dört gözle yaşayacak. Bir de tabi bizim bereketsiz zamanımıza talebe adam not defteri yok yanında, kalem yok yanında. Büyük bir afet bu. Talebenin iki kalemi olur. Birini kullanır, birini de kazara ucu mucu kırılırsa lazım olur diye onu hemen yedeğinde bekletir. Çantasında yedek defteri olur. Çok önemli arkadaşlar. Mesela; kurşun kalem kullanmaz talebe. Kurşun kalem silmek için kullanıyorsan bu vakit israfıdır. Üstünü çiz. Çünkü kâğıt israfı vakit israfı kadar değerli değil. Kâğıt israfı da iyi değil ama silmeye harcadığın vakit çok gereksiz. Üstünü çiz, devam et. Hem hatanın da ne olduğunu görmüş olursun. İleride baktığında...

İkincisi; kurşun kalem hangi cins olursa olsun ya basıp ucunu açmayı ya da kalem bıçağı ile açmayı gerektiriyor. Hepsini bunların vakit israfı arkadaşlar. Mürekkebin, kâğıdını, kalemini dikkat edecek talebe. Aksi takdirde çok basit şeylerle vakit geçirir.

Kardeşlerim;

İlimle meşgul, hadis ilmiyle meşgul ilmin feyiz ve bereketi ile meşgul olacak bir insana tavsiyemizin en başında aslında dua geliyor. Dua edecek. *ربي زدني علما و ألحقتني بالصالحين* "Benim ilmimi arttır ya Rabb'i. Beni salihlere kat" diye dua edecek. Fiilen uygulama olarak bu duayı yapacak. *ربي زدني علما* demezen yani sen de Mercedes duası yaparsan, sen de işte iyi bir helikopterim olsun duası yaparsan inşaatçı ile farkın kalmaz senin. Esnaf değilsin sen. Sen hadis talebesisin. Allah'tan duan: "beni Buhari'den bırakma ya Rabb'i" de. "Beni bu zamanın Enes bin Malik'i yap" de. "Ben de Aişe olmak istiyorum ya Rabb'i". "Beni geri bırakma. Zihnimi aç, engel verme" de. Çünkü arkadaşlar, her şey ders çalışmak değil. Maazallah annen ağır hasta olur her şeye ara verirsin. Maazallah sen de bir hastalık çıkar üç ay hastanede yatman gerekir. Bitti işte. Bütün bunlar yani inkita, boşluk olmaması için dua ile Allah'ın bizi desteklemesine çok yatırım yapmamız lazım. Eğer bunu beceremezsek o zaman biz kendi kendimize bitirmeye çalışırız. Bu büyük yol kendi kendine bitmez. İlla Allah sana yardım gönderecek.

Kardeşler;

Hadis okumanın belki de duadan önce de zikredilmesi gereken şartı; Sünnet'i ve Resûlullah'ı seveceksin. Aslında gizli bir test olarak bunu konuşabiliriz. Yani alenileştirmeyelim bu testi. Hadise olan merakın kadar da Resûlullah seviyorsundur sen. Çünkü Resûlullah'ı sallallahu aleyhi ve sellem sevdiğin kadar hadisle ilgileneceksin. "Ben müthiş seviyorum ama bakma hadislerle de ilgilenmiyorum" diyemezsin. "Ben müthiş seviyorum ama hadisle de uğraşamam" nasıl diyeceksin? Kur'an bir defa çok açık bir şekilde: "Allah'ı seviyorsanız Peygamber'in peşinden gidin" diyor. "Peygamber'in peşinden gidin" demek hepimiz yürüyerek Medine'ye mi gideceğiz şimdi? Sünnet'inin peşinden gideceksin. Sünnet'i de hadisler işte. Peygamber sevgisi kadarız biz aslında. Allah'ın bize yardımı da o sevgi kadar olacak. Burada bu sevgiyi açmak istiyorum arkadaşlar.

Birincisi; bu sevgi benim Peygamber'ime getirdiğim salâvatla ve Peygamber'imini beni bağrına basması için Allah'a yalvarmam, dua etmemle ilgili bir olay bu. Yani "bana ilim ver" diye dua ettiğim gibi "Rabb'im beni Peygamber'imini Sünnet'inden ayırma. Peygamber'imini şefaatine nail et. Peygamber'imle beraber beni et." Herkes kendi dilinde dua edecek. "Eller karıncalanıncaya kadar" diyor ya şair. Eller karıncalanacak. Alın nasır tutacak. O kadar dua edeceğiz.

İkincisi de; siret bilgisi, Peygamber sevgisinin ham maddesidir. “Hangi siret kitabı” diye sorulduğunda ise vereceğim cevap çok önemli. Kur’an sireti çok önemli arkadaşlar. Kur’an’da aleyhisselatu vesselam Efendimiz’in Uhud’u, Bedir’i nasıl anlatılıyorsa en güzel siret kitabı odur. Peki, niye biz sireti Enfal Suresi’ndeki Bedir’den, Ali İmran Suresi’ndeki Uhud’dan öğrenmiyoruz da filan yazarın siret kitabı hoşumuza gidiyor. Neden biliyor musunuz arkadaşlar? Çünkü oradaki romantik sahneler vurdu, kırdı, kaçtı, “işte o arada gel peşimden” dedi filan Kur’an’daki sirette yok. Kur’an’da asıl senin alman gereken ruhu var o Uhud’un, Bedir’in ruhu var. Peygamber aleyhisselam efendimizin hanımlarıyla ilişkisinin öz ruhu Allah tarafından onaylanmış, yönlendirilmiş, düzeltilmiş yapısı var.

Kadın ve erkek olarak Siretinebi’yi Ahzab Suresi’nden öğrendiğin zaman orijinal Âdem ile Havva’nın evliliğini yakalarsın. Ama ashabı kiram acaba ne yediler, Aişe’nin düğününde diye düğün menüsüyle ilgileneneceğin bir roman okursan sen de romanlı bir hayat yaşarsın o zaman. Aişe kaç yaşında Peygamber aleyhisselamın eşi oldu? Ondan ziyade göklerin tertemiz dediği bir kadındır onu okusana Kur’an’da. Kur’an sana en lazım olanı veriyor. Ayrıntılarla meşgul etmiyor seni. Evet, öbür siret bilgisi de berekettir, gereklidir, faydalıdır. Ama asıl okunacak olan Kur’an’daki Siretinebi’dir. Biz çünkü Peygamber aleyhisselam efendimizin romanını okumuyoruz, filmini izlemiyoruz. Kulluğunu, kulluğumuza örnek görmek istiyoruz. O’nun şablon olduğu bir şeyin üstüne kendimizi oturtmak istiyoruz. Bunun da ne kadar yeterli ise o kadarını Kur’an bize verdi zaten. Mesela; “Hicret etmiş sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz bunu Kur’an tescil ediyor. Eee devesinin adı Kusva mıydı, Usva mıydı acaba? Devesi “çüş” deyince mi yattı yere yoksa Halid bin Zeyd’i görünce: “ben bu adamı arıyorum” mu dedi?”

Mesela; çok önemli bir soru: “Çöl yolculuğunda hicret ettiler, değil mi? Ebubekir radiyallahu anh ile beraber. Yanlarında iki günlük yiyecek vardı. Devesinin samanını nereye koymuşlardı? Al sana mühim bir soru işte! Çölde saman yok çünkü. Bir deve de saman yüklü olarak getirmişlerdir muhakkak. Çünkü deve nasıl beş gün samansız, susuz gitti? Acaba o deve mucizevî olarak mı doydu?” Bunlarla meşgul olmak yan sokaklar da oyalanmaktır. Sen bunlarla meşgul olursan hicret yıl dönümü yaparsın hicret yapamazsın. Mekke’nin fetih törenini yaparsın ama Mekke’yi Amerika işgal eder onu anlayamazsın. Sen fethin yıl dönümü ile uğraş. Bunun için peygamber aleyhisselamı sevmek o sevgiyle o sünnet sevgisiyle yaşamak hadis ilmi için oksijen gibidir arkadaşlar. O sevgi, peygamber sevgisi bir hadisi bir kere duyup kafana girmesi için yeterli olur. Yeterli hale getirir. Bu sevgi elbette Allah’ın sana yardım etmesiyle olacağı için çok dua etmen lazım.

İkincisi de: Kur’an siretiyle sahipleneceksin Peygamber aleyhisselamı. İbni Hişam’ı da okuyacaksın. İbni Hişam’ı da oku. Mesela; Muhammed Gazali’nin ve Ramazan el-Buti’nin Allah ikisine de mağfiret eylesin. İkisinin de İslam’a çok büyük hizmetleri var. Ufak tefek kırdıkları potları da var. İnsandılar çünkü. İkisinin de Fıkhu’s Siyre isimli kitabı var. Gerçekten çok güzel. En erken işte on yaşlarına kadar, on beş yaşına kadar bilemedin çocuklara beş-altı defa okutmak lazım o sireti. Ondandır sonra da Kur’an siretine geçmek üzere. Bir roman gibi onlar okunabilir. Kaldı ki hem Gazali hem de Buti kitaplarını bu bahsettiğim mantık asıl ruhu ya. Fıkhu’s Siyre; siretin inceliği demek zaten. Yani kitabın adı bir defa normal siret değil. Bunun dışında Peygamber aleyhisselam efendimizin o heyecanlı sahneler Hamza’nın ciğerini gördü, görür görmez “ah amcacığım” filan dedi. Bunlarla meşguliyet sadece duygusallığı arttırır. Duygusal, oturur yetim gibi ağlar.

Bize ağlayan değil cihad eden mü’min lazım. Biz, ağlayarak matemle vakit geçiremeyiz. Çünkü ben ağladıkça Peygamber’ime desteğim olmuyor. Ama beni imanım, heyecanım, meydanlara,

kütüphanelere sevk etmeye başlayınca biiznillahi Teâlâ Ümmet'im ayağa kalkacak. Hadisle dirileceğim ben. Öbür türlü hadisle morga girersin. Bol bol ağlarsın.

Kardeşler;

Bu Peygamber sevgisinin aleyhisselatu vesselam dua ile ve iyi bir siret bilgisi ile kökleneceğini söyledik. Bu ikisinden de önemli: bu derdi dert edinmişlerle oturup kalkacaksın. Bugün Cumartesi hadisi şerif yaptık. Bir dahaki Cumartesi yine yapacaksın. Bu yedi gün içinde kaç insanla oturdun, kalktın sen? Seksen. Bunların kaç Resûlullah deyince "sallallahu aleyhi ve sellem" diyen insanlardır? Kaçıyla "Darekutni demiş ki" deyince "eee Nesai de ona dedi ki" deyince cevap verecek adamlarla oturdun kalktın? Siret deyince bunların kaç Uhud'daki kanlı sahneleri hatırlıyor? Kaç da İslam'ın devlet oluşunun kökleri olarak hatırlıyor? Kimle oturduysan onların kopyası olacaksın sen.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemi sev ki Allah onun Sünnet'ini sana versin dedik. Bu sevgi dua ile olur. Allah kalbini açacak. Yaşıyorken sen Peygamber'in de bin küsur sene önce Rabb'ine kavuşmuş olduğu halde sanki her akşam buluşuyor gibi yapacak sizi. Bunu Allah yapacak. Kalplerinizi buluşturacak Peygamber'le. Ve Siretinebi öğreneceksin. Ve bu dertlilerle oturup kalkacaksın. Senin yirmi dört saatin var. Sekiz saati uykuya iki üç saati yemeğe. Şu kadarı haber izlemeye, şu kadarı gazete takibine, şu kadarı arkadaşlarla gezmeye. Peygamber'e yirmi dörtte bir ayırıyorsun. O da haftada bir gün. Ama Peygamber aleyhisselamin da seninle olmasını istiyorsun. Hayali bir yatırım bu. Bunun için kimle oturup kalktığım çok önemli. En azından ben hadis âlimi olamasam da derdi hadis olanlarla yanıp kavrulurum ya bitti.

Nasıl mesela; trafik suçlularına adi suçlu diye bir koğuşa koyuyorlar zindanda. Cinayet suçlarını da ağır cezadan mahkûm diye başka bir koğuşa koyuyorlar. Dâhili hastalarını hastanede bir bölüme koyuyorlar. İşte filancaları başka bir bölüme koyuyorlar. Ben de Resulullah sevdalılarıyla beraber oturup kalkarım. Ee öyle İmam Buhari gibi adam bulamadım. Ben de zaten İmam Müslim gibi adam değilim ki ben de kendi emsalimle. Mümkün olduğu kadar benden bir puan daha iyi olanı arar bulurum. Bu böyle yürür. Aksi takdirde büyük şeyler bekleyip hiçbir şey buluruz. Çünkü beklentimiz melekleri inandırmaz. Samimi bir beklenti olmaz o.

Kardeşler;

Hâlâ önsöz yapıyoruz. Giriş yapıyoruz hadis ilmine. Altıncı madde olarak biz toplu olarak hocanız, abiniz, talebeler, kardeşler olarak elbette Enes bin Malik'in, Ahmed bin Hanbel'in, İmam Buhari'nin, Ebu Hanife'lerin bulunduğu listede ne işimiz var bizim oralarda. Küçüklüğümüzü itiraf ediyoruz. Ama küçüklüğümüz büyümemize engel değildir bunu da biliriz.

Bir insanın âlim doğması şart mı? O zaman niye ilim gereksin ki zaten. Peygamberler âlim doğdular büyüdüler. Kimse âlim doğmadı. Kimsenin âlim olmasına engel bir şey de yoktur. Elbette zekâlarımız, ezber güçlerimiz farklıdır. Ashabı kiram da farklıydılar. Ama ashabı kiram bütün farklarıyla beraber şimdi Arş'ın gölgesindeler. Çünkü niyetleri hep büyüktü.

Kardeşler;

Bu altıncı maddede şunu söylemek istiyorum: Biz küçüklüğümüzü itiraf etmek zorundayız. Yani küçük derken yani küçük bile değiliz aslında. Ana cisme bakıldığında bizim ölçülecek bir boyutumuz da yok. Ama büyümemize bir engel yoktur. Şeytan özellikle "olmaz sen boşuna uğraşıyorsun" der, diyecek,

bu da onun bir silahıdır. "Allah önümü açtıktan sonra 'olmaz' diye bir şey yoktur" der ve yolumuza devam ederiz. Böyle düşünemeyenler kendi kendilerinin kuyularını kazarlar. "Olmaz, yapamazsın" sözünü şeytan muhakkak söyleyecek. Önemli değil yapamadığın. Yapmak için uğraşman önemli. Zira arkadaşlar İmam Buhari'nin, Ahmed bin Hanbel'in kendi gününde de Ahmed bin Hanbel bugünkü Ahmed bin Hanbel değildir. Emsallerin içinde biraz daha sivriydi. İmam Buhari emsallerinin içinde biraz daha sivriydi. Bugünkü imam değildir. Asırlar onu en sonunda eşi benzeri on asır art arda gelmeyince tek adam haline getirdi. Ben eğer bugün için 2013 yılı için yaşıyorsam el-hak küçüğüm, gittim demektir. Ümmeti Muhammed 2013 yılında beni hayırla ansın, melekler o zaman benim dosyalarımı açsın diye çalışıyorsam henüz o zaman yüz sene var. Şimdiden o gün için karar vermemek lazım. Ben bir fidan olarak bu Ümmet'in toprağına dikileyim. Benim meyvem kimin yiyeceğı hiç önemli değil. Ne zaman büyümemi takdir ederse o zaman büyüyeceğim. Hayır için de böyle şer için de böyle.

İlimde kendimizi küçük görürüz. Büyüyemez görmeyiz. Çok fark var ikisi arasında. Küçüklüğümüzü kabul etmesek kibir olur, gurur olur, Allah bize açmaz kapılarını o zaman. Bu felsefeyi bu şekilde zihnimize yerleştirelim.

Yedinci maddemiz kardeşler: ilmimiz, öğreneceğimiz şey Sünnet olacak inşaallah. Biz Sünnet deyince Kur'an'ın tefsirini anlıyoruz. Yani vahiy anlıyoruz. Elbette biraz imanı olan herkes anlar ki yani bu Sünnet bizim 2013 yılında, İstanbul'da Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellemden bin dört yüz küsür sene sonra üzerinde bu kadar yatırımlar yapılmış. Binlerce, on binlerce kitaplarla aydınlatılmış, şerh edilmiş. Enes ibni Malik'in işi kolaydı, üç bin hadis biliyordu bittiydi. Şimdi sadece Buhari ve Müslim etrafında üç binden fazla kitap var ya hangi birini kuşatacaksın? Elbette biz Sünnet'i merak ediyoruz derken Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bi'setinden bugüne kadarki bütün Sünnet dünyasını kuşatıyoruz diye bir iddiamız yok.

Güneşi alıp evimin içine koymak gibi bir derdim yok benim. Güneşin ışığından payıma düşeni almak istiyorum. Sünnet büyük bir derya, benim kovamla bu taşınmaz baştan sona kadar. İmam Buhari de taşıyamadı zaten. Ahmed bin Hanbel de bir milyon hadis bilmesine rağmen o da bütününü Sünnet'in taşıyamadı. Ama payına düşeni çok iyi taşıdı. Ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in Sünnet'ini bütününü kuşatmak gibi saf bir iddiada bulunmam. Yerine gelmez bu zaten. Ama güneşin bütününü almayı sadece benim payıma düşenden iyi aydınlanayım dediğim gibi Sünnet'ten de mümkün olduğu kadar aydınlanırım.

Peki, yüz olan Sünnet birikimi benim elime üç geçerse ne olacak? Hiç önemli değil. Bir önceki maddede ne dedik? Hiç önemli değil. Neden hiç önemli değil? Çünkü biz Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in eteğine takılmak istiyoruz. Âlim olmak diye de bir derdimiz yok aslında. Bizim katıldığımız kervan belli olsun. Ondan sonra ben hadis bilsem de bilmesem de Allah ilhamla, feyiz ve bereketle önümü açacak benim. Açtı belli kullarınkini.

Bu sebeple arkadaşlar, şimdi burada Kesir ibni Kays isimli tabiinden bir zat, bu zatın Ebu'd Derda radiyallahu anh ile ilgili bir hatırası var. Dolayısıyla bir hadisi şerifi naklediyor. Bu bahsettiğim yedinci maddedeki 'Sünnet kocaman güneş gibi biz bunun tamamını kuşatamayız' sözünden akşam yattığımızda ve yarın inşaallah ders için müzakereye oturduğumuzda ne yaptığımızın şuuru bize versin diye bu hadisi şerifi naklediyorum. Bu hadisi şerif Ebu Davud'da üç bin altı yüz kırk birinci hadistir. Tirmizi'de iki bin altı yüz seksen ikinci hadis. İbni Mace'de iki yüz yirmi üçüncü hadis şeriftir. Bu rivayetleri bu şekilde niye zikrediyorum arkadaşlar? Artık siz hadisi şerif öğreniyorsunuz. Demiş ki, yiyormuş gibi olmaz. Yerine müracaat edeceğiz. Elbette başta Buhari şerif olmak üzere bütün hadis

kitapları da toplamaya yemin edeceksin. Ondan sonra yavaş yavaş spor ayakkabından başlayarak satıp bir kitap alacaksın. Üç kaleminden birini satıp onunla küçük bir risale alacaksın. Kütüphanen kurulacak. Hiçbir şekilde dijital kitaplar tatmin etmez. Masaya koyup böyle kâğıdı göreceksin. ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ biz satırlardan feyiz bereket alacağız. Teknoloji de masamızın bu tarafında duracak. Kitaplarımız bu tarafında duracak. Yok, sağda kitaplar dursun solda bilgisayarımız dursun. Hem kitabımızı alacağız hem de yavaş yavaş araştırmaya da bakacağız. Şimdi Ebu Davud, Tirmizi ve İbni Mace'den hangisi evimizde varsa hemen bu hadisi şerifi bu numaralardan bulacağız. Genelde hadisi şerifi hangi kitaptan nasıl bulacağımıza dair ileriki derslerde. Mesela Ebu Davud nasıl kullanılıyor? Buhari'nin kullanımı farklı, Ebu Davud'un farklı, Ahmed bin Hanbel'in farklı bu kullanım nasıl bize yansıyacak onu görüşeceğiz inşallah.

Kesir ibni Kays Allah ondan razı olsun. Bu hatırayı bize naklediyor. Diyor ki Ebu'd Derda: - biliyorsunuz ashabı kiramdan radiyallahu anh Dımeşk'ta -Dımeşk bugünkü Şam-- Dımeşk'ta oturuyordu. Mescidde oturuyordu. Bir adam geldi. Dedi ki: Ebu'd Derda ben hadisi metninden okuyayım. Çok heyecanlı bir şeyi var: عن إني جؤتك من مدينة رسول الله صلى الله عليه وسلم لحدیث بلغني أنك تحدث عن رسول الله صلى الله عليه وسلم ما جؤت لحاجة Diyor ki Ebu'd Derda: "Resûlullah'ın Medine'sinden geliyorum. - Medine-i Münevvere'den Şam'a gitmiş adam.- Başka hiçbir işim yok. Sadece senin Resûlullah'tan duyduğunu duyduğum bir hadisi senden öğrenmek için geldim." Tek bir hadis öğrenmek için duymuş ki Ebu'd Derda şöyle bir hadis biliyor. O hadisi öğrenmek için kalkmış Medine'den Şam'a gitmiş arkadaşlar. Medine ile Şam arası haritada kaç kilometre şimdi kuşbakışı bir bakın. Kaç kilometre? İki bin kilometre civarında bir yol gitmiş. Bir hadis öğrenecek. Ebu'd Derda'yı mescidde bulmuş. Ebu'd Derda da bakın ona ne cevap veriyor? Bu bölümü bizimle ilgili şimdi. Ebu'd Derda bir sahabi, Resûlullah'ı tanıyor sallallahu aleyhi ve sellem. Medine'den Şam'a kadar tek bir hadis ya bir satırlık bir hadis.

O hadisi öğrenmek için Medine'den Şam'a kadar gitmenin Allah katında ne olduğunu çok iyi biliyor Ebu'd Derda. O öğreneceği hadisi yani adam ona soracak "filan konuda ne demişti Resûlullah". Ama Ebu'd Derda önce ona diyor ki: "bak ben Resûlullah'tan ne duydum" diyor. O adamın konusuna gelmemiş henüz. من سلك طريقا يطلب فيه علما سلك الله به طريقا من طرق الجنة. "Kim ilim öğrenmek için yola çıkarsa Allah onun yolunu cennet yollarından biri yapar." Adamın sorusuna cevap değil bu henüz. Adamı değerlendiriyor. İnşallah bu dersimizi değerlendiriyor. Niyetine göre en başta ne dedik? Herkes niyetine göre tabii. وإن العالم ليستغفر لهم أن في السماوات ومن في الأرض. O yola çıktı ya talebe "melekler onun o ilim talebesinin yoluna kanatlarını sererler" memnuniyetlerinden dolayı. Ve âlimin göklerde yerde ve suyun dibinde ki büyük balıklara varıncaya kadar herkes istiğfar eder." Âlim kendi bile istiğfara belki akıl edemez, unuttur istiğfarı. Melekler, balıklar onun istiğfarını yaparlar. وإن الفضل العالم على العابد. "Âlimin sadece ibadet eden namaz kılan başka bir iş yapmayan yani âlim Müslüman'ın âlim olmayan Müslüman'a farkı" كفضل القمر ليلة البدر على سائل الكواكب "ayın on dördünde parlayan gökteki ayın diğer uzaklarda ki yıldızlara farkı gibidir".

Müslüman olduğu için hepsinde bereket var. Adam cahil de olsa mü'min. Cennetlik adam. Ama âlim adam ay gibi parlıyor Allah katında. وإن العلماء ورثة الأنبياء وإن الأنبياء لم يرثوا دينارا ولا درهما ورث العلم فمن أخذه أخذ بحظ وافر. Âlimi tanıtıyor Ebu'd Derda radiyallahu anh. "Peygamberler altın gümüş bırakmadılar. İlim bıraktılar." O ilimden alan da peygamberden büyük pay almıştır deyip adamı oturtmuş: "şimdi ne soracaksan sor" demiş.

Bizi ne ilgilendiriyor burada? Hadis öğrenmek için yola çıkan birisini Ebu'd Derda radiyallahu anh nasıl değerlendiriyor? İnşallah bizde burada hadisi şerifle meşgul olmakla hangi konumdayız? Biz kendimizi bu gözle değerlendirmesek ee melekler niye bizi böyle değerlendirsin ki. Bulduğumuz

konum Allah'ın lütfudur. Rabb'imiz ihsan etti, bizi hadis okumak nimetiyle karşılaştırdı. Bu nimetin kadri kıymeti bilinirse Allah arttırır. Hiçbir şey değilmiş gibi yani bilgisayar programını çözüyormuşuz gibi kabul edersek verdiği nimeti geri çeker Allah. Kimseye muhtaç değil. Gelir başka bir kulu Allah'ın bu sefer o oturur Resûlullah'ın hadislerini ömrü feda eder. O kazanır.

Ve sallallahu ve selleme ala seyyidina Muhammed. Ve ala âlihi ve sahbihi ecmaîn.

Ve'lhamdülillahi Rabbi'l âlemin.